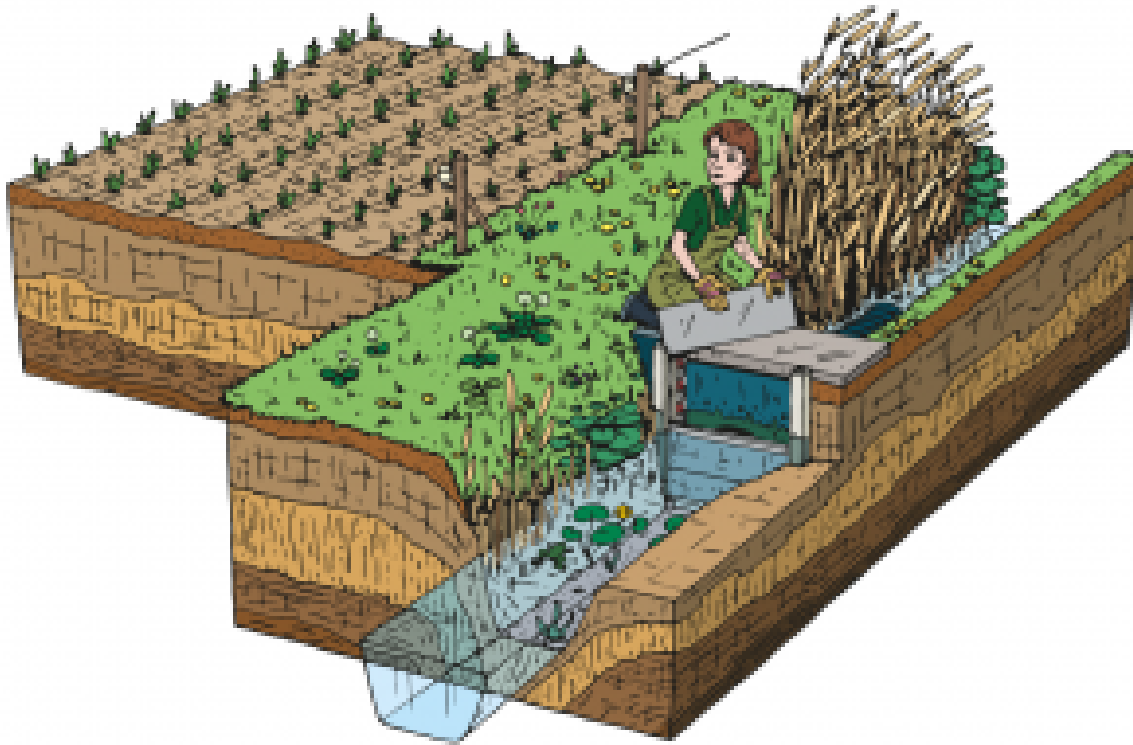

Waarom

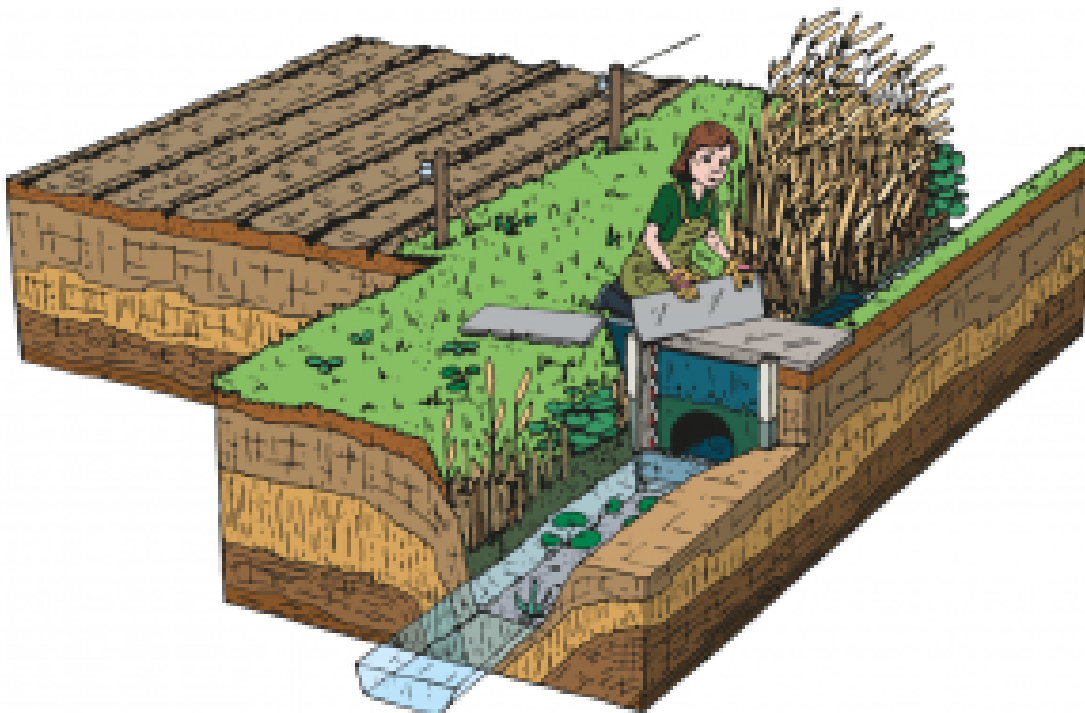
Een mogelijke oplossing voor enerzijds het tekort aan water en anderzijds de overstromingen door overvloedige neerslag is de stuw. Dit is een technische constructie die het toelaat om water te bufferen in watervoerende perceelsgrachten langs akkers. Door het direct draineren van het water tegen te houden, krijgt het meer tijd om te infiltreren, zodat er meer water ter beschikking is voor de gewassen. Daarnaast zorgen ze ervoor dat de overvloedige neerslag niet meteen weg stroomt via de gracht en zorgen ze ook voor minder wateroverlast stroomafwaarts door de bufferende werking.

Wat

Door het plaatsen van een stuw in een watervoerende perceelsgracht, wordt het permanent drainerende effect van de gracht stopgezet. Hierdoor krijgt het opgehouden water tijd om te infiltreren waardoor de watertafel in de omliggende akkers verhoogt. Hierdoor hoeven gewassen minder diep te wortelen naar water, wat een gunstig effect heeft in droogteperiodes. In een stuw zitten verschillende schotbalken ('schotjes'), door meer of minder schotjes in de stuw de schuiven bepaal je zelf de bufferende hoogte van de stuw. Zo kan je enkele dagen voor de start van de veldbewerkingen één of meerdere schotjes uithalen, zodat het watertafel in de omliggende akkers weer daalt (Figuur 1). Zo kan er met machines op de akkers gereden kan worden. Van zodra de veldbewerkingen er op zitten, kunnen de schotjes terug geplaatst worden en kan de watertafel weer stijgen (Figuur 2).

Figuur 1 © Boerennatuur Vlaanderen

Figuur 2 © Boerennatuur Vlaanderen

Naast de normale schotjes, bestaan ook schotjes met een knijp (een driehoekvormige opening), wat dan een knijpstuw wordt genoemd. De knijp laat vertraagde afvoer toe. Onder de knijp wordt het water geconserveerd, tussen de knijp en het bovenste schot wordt het water vastgehouden (vertraagde afvoer), en boven de bovenste schot is er dan overstort. Een knijp is zeer praktisch, gezien de bufferfunctie van de stuw wegvalt eens de gracht stroomopwaarts vol zit. Dankzij de vertraagde afvoer van de knijpwerking wordt de bufferfunctie van de gracht automatisch hersteld na hevige regenval. Bovendien zorgt het er nog steeds voor dat piekdebieten in de benedenstroom vermeden worden

Hoe

Aanleg

Het plaatsen van een stuwkje is technisch niet zo moeilijk, er is wel een graafmachine nodig voor de plaatsing.

Daarnaast is het aangeraden om verschillende types schotbalken (van 5, 10 en 20 cm) te vragen bij aankoop en er voor te zorgen dat je meer schotbalken hebt dan je in de stuw kan plaatsen. Zo kan er voldoende gevarieerd worden in stuwhoogte, naargelang wat nodig is. Zorg ook dat er een schotje is met knijp (driehoek van 10 op 10 op 10 cm). Daarnaast is het ook goed om meerdere schotbalken met rubberen dichting te vragen (de onderste schotbalk heeft een rubberen dichting opdat de stuw waterdicht is): bv. één met en één zonder knijp.

Het is aangewezen om de stuw voldoende te stabiliseren met damwandplanken (dwars) en een rioolbuis (in het verlengde). Als de stuw wordt bevestigd aan een rioolbuis van een duiker of overwelling, is het belangrijk om de rioolbuis aan de stuw over, en niet in de uitstroomconstructie te schuiven. Zo wordt uitspoeling (die moeilijk vast te stellen is) vermeden.

Locatie:

Stuwjes mogen enkel geplaatst worden in perceelsgrachten en zijn in principe verboden in waterlopen categorie 1, 2 en 3 (doordat daar richtlijnen gelden die vismigratieknelpunten verbieden). Indien je toch overweegt om in dergelijke waterloop een stuwkje te plaatsen, neem dan contact op met de waterloopbeheerder of met Boerennatuur Vlaanderen. In uitzonderlijke gevallen kan het toch toegelaten worden.

Hoe vlakker het landschap, hoe groter het gebied dat een gunstig effect zal ondervinden van de stuw.

Inkleding

De landschappelijke impact van een stuwkje is heel beperkt. Je ziet het in de gracht, maar het komt niet of zeer beperkt boven het maaiveld uit. De aanwezigheid van water in de gracht verhoogt de landschappelijke

meerwaarde.

Beheer

Het beheer van een stuwkje is eenvoudig. Zoals eerder aangehaald kan het peil bepaald worden via de schotjes. Enkele dagen voor de veldbewerkingen (in voor- en najaar), kan je één of meerdere schotjes uit de stuw halen, zodat het waterpeil daalt. Van zodra de veldbewerkingen plaatsgevonden hebben, kunnen de schotjes terug geplaatst worden. Hoe korter je draineert, hoe beter de resultaten zullen zijn die je bekomt.

Idealiter blijft de stuw in de herfst en winter dicht (alle schotjes er in), opdat zo water gespaard kan worden voor droge periodes in het groeiseizoen. Wanneer dit wenselijk is, kan ook een schot met een knijp in de stuw geplaatst worden (bv. wanneer veel of overvloedige neerslag verwacht wordt, en er best een vertraagde afvoer is).

Verder kan de bufferwerking er ook baat bij hebben om af en toe de stuw door te spoelen. Door sedimentatie stroomopwaarts van de stuw, kan er beekbodem verhoging optreden, wat dan weer tot een kleinere buffercapaciteit van de gracht leidt. Kruidgroei in de beek kan ook voor verminderde buffercapaciteit zorgen, waardoor maaien met afvoer aan te raden is bij veel kruidgroei. Het water bij een goed bufferende stuw zal echter net kruidgroei onderdrukken.

Kostprijs

Richtprijs

De kostprijs van een stuw bedraagt ongeveer € 4700, inclusief de plaatsing.

Subsidie

Via de VLIF niet-productieve investeringen (NPI) steun, zijn stuwen 100% vergoedbaar (exclusief BTW) tot een maximum bedrag van € 3000 per stuwkje.

Daarnaast zijn er verspreid over Vlaanderen ook regelmatig waterconservering projecten, waarbij stuwjes geplaatst worden als maatregel. Hierbij wordt dan vanuit het project ook begeleiding aangeboden bij de plaatsing van de stuw(en).

Winst

Economisch

De economische winst valt moeilijk te kwantificeren, gezien die van veel externe factoren (bodemtype, helling, weersomstandigheden, gewastype,...) afhankelijk is. Uiteraard is het hoofddoel van de stuw om droogteschade aan de gewassen op de omliggende akkers te vermijden.

De afstand tot waar het waterpeil in de grond verhoogt rond een stuw is tussen de 15 en 100 meter langs weerszijden van de gracht, afhankelijk van het grondtype en bodemprofiel. De lengte langs waar dit effect zich voordoet hangt dan weer af van de helling van de gracht. Afhankelijk van de breedte, diepte en lengte van de gracht is het gangbare volume dat gebufferd kan worden zo'n 156m³ per 100 lopende meter (voor een gemiddelde gracht van 1.25 m x 1.25 m doorsnede). Dit volume kan echter makkelijk oplopen tot 500 m³ gebufferd water, afhankelijk van het grachtprofiel.

Ecosysteemdiensten

Het belangrijkste voordeel is uiteraard de **waterconservering**: water wordt vastgehouden in percelen.

Door de bufferende werking worden **piekdebieten gereduceerd**. Dat zorgt ook voor minder wateroverlast stroomafwaarts.

Waar op letten

Wetgeving

Er is een omgevingsvergunning nodig voor de installatie van stuwen, deze kan je aanvragen bij de gemeente

Nuttige links

- [Agrarisch stuwpeilbeheer](#)

Met de steun van

AGENTSCHAP
LANDBOUW &
ZEEVISSERIJ

Water-Land-Schap
Mechelse
groenteregio

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

Provincie
Antwerpen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

DEPARTEMENT
OMGEVING

Deze fiche is opgesteld in het kader van het PDPO-project 'KLIMACO – Klimaatcoalities in de Mechelse Groenteregio' (2021-2023). Het project is uitgevoerd door POM Antwerpen, Provincie Antwerpen, Proefstation voor de Groenteteelt, Regionaal Landschap Rivierenland, Boerennatuur Vlaanderen en Pidpa, met steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland, en de gemeenten Rumst, Kontich, Sint-Katelijne-Waver, Duffel, Lier en Putte.

The ACLIMA-project has received funding from the LIFE Programme of the European Union under contract number LIFE 20 CCA/BE/001720.

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

This document is subject to the terms and conditions. Full terms and conditions can be found at the bottom of the Life ACLIMA website (<https://lifeaclima.eu>)

Voorbeelden

Ontdek enkele voorbeelden van deze maatregel op <https://www.lifeaclima.eu>

Deze fiche is de versie van 18/10/2026